

Kirkon Ulkomaanavun lausunto valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaosto asiasta HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026

Kirkon Ulkomaanapu kiittää valtiovarainvaliokunnan hallinto- ja turvallisuusjaostoa mahdollisuudesta antaa kirjallinen lausunto kansainvälisestä kehitysyhteistyöstä hallituksen talousarvioesitykseen vuodelle 2026.

Toivomme, että valiokunta kiinnittää mietinnössään huomioita erityisesti seuraaviin kysymyksiin:

- Suomen varsinaisen kehitysyhteistyön leikkaukset ovat erittäin huolestuttavia nykyisessä globaalissa tilanteessa, missä kestävä kehityksen tavoitteissa ei olla edetty riittävästi; useat teollisuusmaat ovat mittavasti vähentäneet tukeaan kehittyville maille; eri maiden ja toimijoiden rahoitusleikkaukset uhkaavat naisten ja tyttöjen oikeuksia ja asemaa, mikä heijastelee laajempaa tasa-arvon heikkenemistä maailmassa; ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit osuvat pahimmin muutenkin hauraisiin, matalan tulotason maihin; ja kansainväliset kehitysrahoituksen leikkaukset ovat johtamassa massiivisiin humanitaarisiin seurauksiin, joista osa on jo nähtävissä, osa vielä toteutumassa.
- Varsinaisen kehitysyhteistyön leikkaukset vaalikaudella (todellinen määrärahamuutos vv. 2023–26) olisivat HE:n mukaan 253,6 milj. € eli 36 %. Leikkausten myötä hallituksen on vaikeaa toteuttaa tavoitteitaan: selontekoja ja hallitusohjelmaansa nykymuodossaan.
- Vuonna 2026 Suomen varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja leikataan noin 76 milj. € eli noin 14 % suhteessa tämän vuoden määrärahoihin. Kyseessä olisi vaalikauden neljäs leikkaus ja sen pureutuessa monenkeskisiin ja tasa-arvoisiin kumppanuuksiin Suomen kehityspoliittinen läsnäolo maailmalla ja kansainvälisissä järjestöissä kaventuu entisestään.
- Suomen kehitysyhteistyön taso on jäänyt kauas kansainvälisestä kehitysyhteistyön rahoitustavoitteesta 0,7 % bruttokansantulosta. Vuonna 2026 Suomen kehitysyhteistyön taso on noin 0,35 % bruttokansantulosta, kun vuonna 2023 se oli 0,54 %. Kehitysrahoituksen määrällä on suora yhteys Suomen kansainväliseen vaikuttavuuteen ml. mahdollinen YK:n turvaneuvoston vaihtuva jäsenyys.
- Kehitysyhteistyö ja humanitaarinen apu ovat kiinteä osa Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, jonka ulottuvuutta leikkaukset vahingoittavat. Vaalikauden alusta (vv. 2023–26) monenkeskisestä kehitysyhteistyöstä on leikattu 25 %. Leikkauksia on syytä tarkastella kansainvälisen sääntöperusteisen järjestelmän näkökulmasta, jonka tukeminen on yksi Suomen ulko- ja turvallisuuspolitiikan kulmakiviä.
- Huolestuttavaa on vähiten kehittyneiden maiden (LDC) bktl-osuuden seurantaluvun poisto budjettikirjasta ja LDC-maiden osuuden kutistuminen. LDC-maissa on erityinen tarve toimintaympäristön vahvistamiselle, eli kehitysyhteistyölle, eriarvoisuuden ja köyhyyden poistamiselle.
- Suomella on globaalisti erinomainen maine koulutuksen alalla. Talousarviossa esitetyt leikkaukset vaarantavat Suomen ja kotimaisten kehitysyhteistyön toimijoiden kykyä jatkaa tätä työtä. Erityisen tärkeää olisi, että Suomi panostaisi tärkeimmän koulutusta tukevan kansainvälisen rahaston Global Partnership for Educationin (GPE) rahoituskierrokseen.

- UM:n mielipidemittauksen (26.5.2025) mukaan yli puolet suomalaisista lisäisi kehitysyhteistyörahoitusta, ja 64 % vastustaa leikkauksia. Suomalaisille köyhyyden poistaminen ja eriarvoisuuden vähentäminen maailmasta kehitysyhteistyöllä ja humanitaarisella avulla ovat tärkeitä. Kansalaisjärjestöjen toteuttaman kehitysyhteistyön rahoituksen suojeleminen leikkauksilta on myönteistä.

Maailmantilanne ja Suomen sitoumukset vaativat panostuksia kehitysrahoitukseen ja monenkeskiseen yhteistyöhön

Suomen varsinaisen kehitysyhteistyön leikkaukset ovat erittäin huolestuttavia nykyisessä globaalissa tilanteessa, missä kestävä kehityksen tavoitteissa ei olla edetty riittävästi; useat teollisuusmaat ovat mittavasti vähentäneet tukeaan kehittyville maille; eri maiden ja toimijoiden rahoitusleikkaukset uhkaavat naisten ja tyttöjen oikeuksia ja asemaa, mikä heijastelee laajempaa tasa-arvon heikkenemistä maailmassa; ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit osuvat pahimmin muutenkin hauraisiin, matalan tulotason maihin; ja kansainväliset kehitysrahoituksen leikkaukset ovat johtamassa massiivisiin humanitaarisiin seurauksiin, joista osa on jo nähtävissä, osa vielä toteutumassa.

- Aseellisten konfliktien määrä maailmalla ja epävakaus Euroopan lähialueilla on kasvussa ja geopoliittiset jännitteet kasvavat.
- Ennätysmäärä ihmisiä on joutunut pakenemaan kodistaan; lapsia jää koulutuksen ulkopuolelle.
- Massiiviset eri maiden ja toimijoiden rahoitusleikkaukset uhkaavat miljoonien naisten ja tyttöjen seksuaali- ja lisääntymisterveyttä ja -oikeuksia ja asemaa ympäri maailmaa ja heijastelee laajempaa tasa-arvon heikkenemistä maailmassa.
- Ilmastonmuutoksen aiheuttamat riskit osuvat pahimmin muutenkin hauraisiin, matalan tulotason maihin.
- Kansainväliset kehitysrahoituksen leikkaukset ovat johtamassa massiivisiin humanitaarisiin seurauksiin, joista osa on jo nähtävissä, osa vielä toteutumassa.

Maailmantilanteeseen vastaaminen edellyttää kansainvälisiä ratkaisuja, monenkeskistä yhteistyötä, pitkäjänteisiä ja tasa-arvoisia kumppanuuksia sekä investointeja. Kehitysyhteistyön rahoitus on kuitenkin täysin riittämättömällä tasolla tarpeisiin nähden.

Kehitysrahoituksen taso ja leikkaukset

- Kehitysyhteistyön rahoitusta leikataan rajusti, vaikka tarpeet maailmalla kasvavat. **Vuonna 2026 Suomen varsinaisen kehitysyhteistyön määrärahoja leikataan 75,8 milj. € eli 14 % suhteessa tämän vuoden määrärahoihin. Kyseessä on vaalikauden neljäs leikkaus.** Suomen kehityspoliittinen läsnäolo maailmalla ja kansainvälisissä järjestöissä on kaventunut merkittävästi, kun varsinaisen kehitysyhteistyön taso on pudonnut noin 713 miljoonasta eurosta (2023) noin 457 miljoonaan euroon 2026.
- Suomen kehitysyhteistyön taso on jäänyt kauas kansainvälisestä kehitysyhteistyön rahoitustavoitteesta 0,7 % bruttokansantulosta. Vuonna 2026 Suomen kehitysyhteistyön taso on noin 0,35 % bruttokansantulosta, kun vuonna 2023 se oli 0,54 %.
- Rahoituksen tasosta puhuttaessa on syytä korostaa, että laadukkaan kehitysyhteistyön suunnitteluun, hallinnointiin ja valvontaan liittyy merkittäviä vastuita, joiden täyttäminen ei ole mahdollista ilman riittäviä henkilöstöresursseja. Lisäksi vaikuttaminen kansainvälisillä foorumeilla edellyttää ulkoministeriön riittäviä virkamiesresursseja.

Kehitysyhteistyötä tekevien kansalaisjärjestöjen rahoitus

- Kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli kehitysyhteistyössä. Usein juuri järjestöt kykenevät tavoittamaan kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevat ihmiset ja toimimaan haurailla

alueilla ja kuromaan umpeen kuilua valtionkoneiston ja kansalaisten välillä. Isot kansainväliset toimijat kuten YK-järjestöt myös toimeenpanevat merkittävän osan omaa toimintaansa järjestöjen kautta. Humanitaarisissa operaatioissa YK-järjestöjen kautta kanavoidun avun toimittaminen perille on lähes täysin kansalaisjärjestöjen, myös suomalaisten, vastuulla.

- **Kansalaisjärjestöjen toteuttaman kehitysyhteistyön rahoituksen suojeleminen leikkauksilta on myönteistä ja siirtää Suomen kehitysyhteistyön painopistettä vahvasti järjestöjen suuntaan.**
- Suomalaiset järjestöt ovat kansainvälistyneet. Esimerkiksi Kirkon Ulkomaanavun rahoituksesta jo puolet on tullut ulkomailta: EU:lta, YK-järjestöiltä, muiden valtioiden kehitysrahoituksesta ja säätiöiltä. Rajut kansainväliset kehitysrahoituksen leikkaukset tänä vuonna ovat kuitenkin vaikuttaneet tilanteeseen merkittävästi ja ovat johtamassa massiivisiin humanitaarisiin seurauksiin, joista osa on jo nähtävissä, osa vielä toteutumassa. On myönteistä, että hallitus suojelee kansalaisjärjestöjen toteuttaman kehitysyhteistyön ja humanitaarisen avun rahoitusta.

Koulutuspainopisteen turvaaminen

"Ongelmat koulutukseen ja työelämään pääsemisessä sekä terveydenhuollossa voivat lisätä erityisesti nuorten näköalattomuutta, epätasa-arvon kokemusta ja valtioiden sisäistä epävakautta sekä luoda kasvualustaa väkivaltaiselle ekstremismille ja terrorismille."

– Valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittinen selonteko

"Yhteiskunnallinen kehitys ja talouskasvu edellyttävät väestön koulutustason nostamista kehittyvissä maissa. Koulutuksen on oltava laadukasta ja kaikkien saavutettavissa. Koulutus on investointi tulevaisuuteen. Koulutettua työvoimaa tarvitaan yritystoiminnan rakentamiseksi ja investointien houkuttelemiseksi."

– Valtioneuvoston Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Laadukas inklusiivinen koulutus on perusedellytys niin köyhyyden vähentämiselle, työpaikkojen luomiselle, talouskasvulle, tasa-arvolle, vakaille demokratioille kuin ilmastonmuutoksen torjumiselle. Siksi meidän on satsattava koulutukseen, joka tavoittaa kaikki lapset ja nuoret – myös tytöt ja nuoret naiset sekä haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja nuoret, erityisesti vammaiset ja kotoaan paenneet. Yksikään YK:n kestävä kehityksen tavoite ei toteudu ilman koulutusta. Kerran saatua koulutusta mikään sota tai kriisi ei voi ottaa pois.

Koulutus kuuluu niihin teemoihin, joissa Suomella on erityistä osaamista ja annettavaa. Kansainväliset koulutusrahoituksen leikkaukset vaikuttavat erityisesti kriisialueilla ja kohdistuvat korostetusti tyttöihin. Suomi, joka on ollut tyttöjen koulutuksen puolestapuhuja, voisi vaikuttaa tämän kehityksen suunnan muuttamiseen. **Suomi on onnistuneesti nostanut koulutuksen kehitysyhteistyön painopisteeksi ja on toivottavaa, että tämä työ jatkuu.**

- ➔ **Toivomme, että valtiovarainvaliokunta mietinnössään katsoo, että on huolehdittava siitä, ettei Suomen hyvin käyntiin lähteneeltä koulutuspainopistettä vaaranneta. On syytä harkita selkeän tavoitteen asettamista koulutukseen kohdennetulle rahoitukselle. Samoin ulkoministeriön käytössä olevaa koulutusalan asiantuntemuksesta on huolehdittava.**

Tuki Global Partnership for Educationille (GPE)

Global Partnership for Education (GPE) on tärkein kansainvälinen koulutusta tukeva rahasto, jonka tarkoituksena on laajan eri koulutustoimijoiden välisen yhteistyön ja kumppanuuden kautta kehittää ja parantaa koulutusjärjestelmiä kehittyvissä maissa. GPE:n kumppanuusmallissa mukana yhteistyössä ovat sekä tukea saavat maat että tukijavaltiot, kansainväliset järjestöt ja kansalaisyhteiskunta, yritykset ja yksityiset säätiöt sekä tukea vastaanottavien maiden kansalaisyhteiskunta.

Suomi on valtiotasolla mukana GPE:ssä sekä rahoittajana, että maatasen koordinaatiosta vastaavana tahona. Viimeisimmälle rahoituskaudelle 2021–2025 myönnetty tuki oli 25 miljoonaa euroa. Maatasolla Suomi vastaa GPE-koordinaatiosta Ukrainassa ja Myanmarissa. Koordinaatio tapahtuu Suomen suurlähetystöjen kautta. Myös Kirkon Ulkomaanapu on hyötynyt konsortioiden kautta GPE-rahoituksesta esimerkiksi Etelä-Sudanissa ja Myanmarissa.

On tärkeää, että Suomen tuki monenkeskisille koulutustoimijoille on suunnitelmallista ja jatkuvaa. Tämän hallituksen on tehtävä päätös myös Global Partnership for Education -rahaston jatkotuesta vuodesta 2026 eteenpäin. Kyse on myös Suomen omista mahdollisuuksista nostaa esille osaamistaan koulutuksen huippumaana ja olla mukana päättämässä kansainvälisen koulutuspolitiikan suunnasta.

Tulevaisuudessa suomalaisten toimijoiden mahdolliset Grant Agent -roolit voivat nostaa suomalaisten toimijoiden roolia järjestelmässä entisestään. Grant Agentit hallinnoivat GPE:n rahoitusta maatasolla ja vastaavat myös implementoinnista.

GPE on myöntänyt Kirkon Ulkomaanavulle Grant Agentin akkreditoinnin, mikä mahdollistaa Grant Agentin rooliin hakemista sopivan haun avautuessa. Grant Agentin roolissa toimiessaan Kirkon Ulkomaanapu tekee läheistä yhteistyötä myös paikallisten hallitusten ja ministeriöitten kanssa, mikä mahdollistaa Suomen prioriteettien nostamisen esiin myös tätä kautta.

Kirkon Ulkomaanavun puolesta lisätietoja antaa:

yhteiskuntasuhteiden ja varainhankinnan johtaja Katri Suomi, p. 040 63 51 738, katri.suomi@kua.fi